

Utlåtande till riksdagens kulturutskott, 14.10.2025.

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

RP 133/2025 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om den nationella informationsresursen för kompetenser och till lagar som har samband med den

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS tackar för möjligheten att ge sitt utlåtande gällande RP 133/2025 RP Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om den nationella informationsresursen för kompetenser och till lagar som har samband med den.

FSS förhåller sig i huvudsak positivt till kompetensstigen, eftersom den är ett viktigt steg mot att stärka livslångt lärande och förenkla övergången mellan studier och arbetsliv. Den ger unga verktyg för att planera sin framtid genom att erbjuda den information de behöver för att med störst sannolikhet fatta "rätt" beslut, både gällande studieinriktning och arbetsplats. För gymnasie- och yrkesstuderande kan kompetensstigen bli ett betydande stöd i övergången till tredje stadiet eller arbetslivet. Att information från befintliga system slås ihop och interagerar med helt ny data om individers profiler förenklar denna process.

Ur ett svenskspråkigt perspektiv är det mycket viktigt att den nya tjänsten är fullt ut tvåspråkig och fungerar lika väl på svenska som på finska. Den måste lanseras med samma funktioner, uppdateringsfrekvens och användarstöd på båda språken. Många svenskspråkiga studerande finns i små skolor eller tvåspråkiga miljöer, och för dem kan en nationell tjänst vara särskilt värdefull, förutsatt att språket inte blir ett hinder. All information om utbildningar och karriäralternativ måste därför finnas tillgänglig på korrekt och begriplig svenska. Språklig likvärdighet är en grundläggande förutsättning för jämlik tillgång till vägledning och information.

Det som inte framkommer ur propositionen är huruvida svenskspråkiga studerande enbart får förslag på utbildningar på svenska, eller om det även inkluderas finskspråkiga utbildningar. Eftersom kunskaperna i finska varierar stort bland svenskspråkiga elever, föreslår FSS att användaren själv kan välja huruvida hen vill få förslag på utbildningar på svenska, finska eller båda språken.

För att kunna uppfylla sitt syfte bör kompetensstigen vara tekniskt enkel och tillgänglig. Det måste även tydligt kommuniceras till användare om varför tjänsten är fördelaktig att använda, samt vilka personuppgifter som sparas, varför de sparas och vem som har tillgång till dem.

Slutligen vill FSS uppmärksamma en potentiell problematik med att använda AI som verktyg för att hjälpa studerande att hitta rätt utbildning med syftet att motverka avhopp. Det finns en möjlighet att exempelvis gymnasiestuderande som grupp är något

homogen, till den grad att AI inte kan skilja på studerandena tillräckligt. Då uppstår risken att AI rekommenderar samma eller liknande studieinriktningar på tredje stadiet till en majoritet av användarna. Detta skulle resultera i att balansen i ansökningssystemet skulle rubbas avsevärt, och några utvalda inriktningar skulle få ett överflöd av ansökningar medan andra knappt skulle få några alls. Medan detta inte nödvändigtvis behöver vara utfallet, är det heller inte en omöjlighet. Därav är det ytterst viktigt att detta hålls i åtanke och aktivt motverkas då algoritmerna programmeras.

Mar Porres, ordförande

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Tilläggsinformation

Politiskt sakkunnig Simon Blomfelt,

simon.blomfelt@skolungdom.com

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle, 14.10.2025.

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

HE 133/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisesta osaamistietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä 133/2025 vp, joka koskee lakia valtakunnallisesta osaamistietovarannosta ja siihen liittyviä lakeja.

FSS suhtautuu pääosin myönteisesti osaamispolkuun, sillä se on tärkeä askel jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi ja opintojen ja työelämän välillä siirtymisen helpottamiseksi. Se tarjoaa nuorille välineitä oman tulevaisuuden suunnitteluun tarjoamalla tietoa, jonka avulla he voivat todennäköisimmin tehdä "oikeita" päätöksiä sekä opintojen että työuran suhteen. Lukio- ja ammattiopiskelijoille osaamispolku voi muodostua merkittäväksi tueksi siirryttäessä korkea-asteelle tai työelämään. Se, että olemassa olevien järjestelmien tiedot yhdistetään ja niitä voidaan hyödyntää yhdessä uudenlaisen yksilöihin perustuvan tiedon kanssa, yksinkertaistaa tätä prosessia.

Ruotsinkielisestä näkökulmasta on erittäin tärkeää, että uusi palvelu on täysin kaksikielinen ja toimii yhtä hyvin ruotsiksi kuin suomeksi. Palvelu on julkaistava samanaikaisesti molemmilla kielillä, ja siinä on oltava samat toiminnot, päivitykset ja käyttäjätuki. Monet ruotsinkieliset opiskelijat opiskelevat pienissä kouluissa tai kaksikielisissä ympäristöissä, ja heille valtakunnallinen palvelu voi olla erityisen arvokas, mikäli kieli ei muodostu esteeksi. Kaiken koulutus- ja uravaihtoehtoja koskevan tiedon on siksi oltava saatavilla virheettömällä ja ymmärrettävällä ruotsin kielellä. Kielellinen tasa-arvo on perusedellytys yhdenvertaiselle ohjauksen ja tiedon saannille.

Hallituksen esityksestä ei käy ilmi, saavatko ruotsinkieliset opiskelijat ehdotuksia vain ruotsinkielisistä koulutuksista vai myös suomenkielisistä. Koska ruotsinkielisten opiskelijoiden suomen kielen taito vaihtelee huomattavasti, FSS ehdottaa, että käyttäjä voisi itse valita, haluaako hän saada ehdotuksia ruotsinkielisistä koulutuksista, suomenkielisistä koulutuksista, vai molemmista.

Jotta osaamispolku voisi täyttää tarkoituksensa, sen on oltava teknisesti selkeä ja helposti saavutettava. Käyttäjille on myös viestittävä selkeästi, miksi palvelun käyttäminen on hyödyllistä, sekä mitä henkilötietoja tallennetaan, miksi ne tallennetaan ja kenellä on niihin pääsy.

Lopuksi FSS haluaa kiinnittää huomiota mahdolliseen ongelmaan, joka liittyy tekoälyn käyttöön opiskelijoiden ohjaamisessa oikeaan koulutukseen keskeyttämisten ehkäisemiseksi. On mahdollista, että esimerkiksi lukiolaiset muodostavat niin homogeenisen ryhmän, ettei tekoäly kykene erottamaan opiskelijoita toisistaan riittävästi. Tällöin on olemassa riski, että tekoäly suosittelee suurimmalle osalle käyttäjistä samoja tai

samankaltaisia jatko-opintosuuntia. Tämä voisi merkittävästi vääristää korkeakoulujen hakujärjestelmää, jolloin tietyt alat saisivat ylitarjontaa hakemuksista ja toiset jäisivät lähes ilman. Vaikka näin ei välttämättä tapahdu, mahdollisuus on olemassa. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että tämä otetaan huomioon ja sitä ehkäistään aktiivisesti jo algoritmien ohjelmointivaiheessa.

Mar Porres, puheenjohtaja

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Lisätiedot

Poliittinen asiantuntija Simon Blomfelt,

simon.blomfelt@skolungdom.com